

NAPREJ

„ Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke „

Štev. 62.

V Ljubljani, sreda dne 26. septembra 1917.

Leto I.

Vojna.

Avstrijsko vojno poročilo.

Dunaj, 25. septembra. (K. u.) Uradno razglasaajo:

VZHODNO BOJIŠČE.

Na nekaterih krajih boji v predpolju.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Ob Soči močnejši sovražni artiljerijski ogenj in živahnejše delovanje letalcev.

JUŽNOVZHODNO BOJIŠČE.

V Albaniji uspešni boji z nerednimi četami.

Šef generalnega štaba.

Nemško vojno poročilo.

Berlin, 25. septembra. (K. u.) Wolffov urad poroča: Veliki glavni stan:

Zapadno bojišče.

Armadska skupina prestol.
Rupprehta Bavarskega.

Naša artiljerija je krepko obdelovala sovražnikove baterije, zato je od časa do časa močno pojema sovražni ogenj na flanderski bojni fronti. Posameznim močnim ognjenim valom so sledili manjši napadi Angležev.

Armadska skupina nemškega cesarjeviča.

Ob Aisne in v Champagni deloma močnejše delovanje artiljerije in poizvedovalni boji, ki so nam prinesli plen in ujetnike. Na vzhodnem bregu Moze je prišlo ob močnem delovanju artiljerije na cesti Vacherauville-Beaumont in Haucourt do krajevnih infanterijskih bojev. Južno od Beaumota so iztrgale naše čete Francozom strelske järke v širini 400 metrov in so vztrajale ob mnogih protisunkih. V gozdu Chaune so se razvili ljuti bližinski boji, ki niso izpremenili položaja. Pri Bezeuvaux je imel naš sunek v sovražno črto poln uspeh. V celem smo ujeli 350 Francozov. Ponoči je vdrl oddelek pri Malaucourtu v sovražnikovo postojanko in se je vrnil z ujetniki.

Včeraj zvečer so napadli naši letaci Anglijo. Zagnali so bombe na vojaške stavbe in skladišča v središču Londona, na Dover, Southampton, Chatham in Sheerness. Požari so dokazali učinek. Vsa letala so se vrnila nepoškodovana. Tudi Dünkirchen smo napadli z bombami. — Nasprotniki so izgubili 13 letal. Nadporočnik Schleich je dosegel 22. in 23. poročnik Wüsthoff 21. zračno zmago.

Na vzhodnem bojišču in na macedonski fronti nobenega večjega bojnega delovanja.

Prvi generalni kvartirni mojster:
von Ludendorff.

Da se razumemo!

— Malo odgovora. —

I.

V »Napreju« čitam članke, ki so zanimiv pojav in pa obenem veselo znamenje našega strankarskega življenja. Vendar se mi zdi, da je treba nekako bolj natančno izpregovoriti o marsikakem predmetu, ki ga naši sotrudniki razpravljajo.

V sobotni št. z dne 22. sept. piše prijatelj Abditus v članku »Idea ali dogma« med drugim sledeče:

»V narodnem pogledu stojimo na stališču znane jugoslovanske deklaracije, zakaj strašno bi bilo, ako bi se le trenotek pomišljali nastopiti proti osvobodilnim stremljenjem naroda, katerega sinovi smo. Popolna teritorialna narodna avtonomija v zedinjeni Jugoslaviji — to je naše geslo v tej veliki dobi«.

Podčrtano sem podčrtal jaz, da opozorim na ost, ki me je zbudila, da se oglašam k besedi.

Ne vem, kaj so-li naši prijatelji tako pozabljeni, da pišejo večkrat stvari, s kojimi nehoté ponižujejo naše delo in povišujejo one, ki so za nami pršli.

Jugoslovanska socialna demokracija se je z jugoslovanskem vprašanjem temeljito bavila, vsled tega se je že od početka nadelala tudi naslov »Jugoslovanska«. Utemeljevanje uradnega naslova za našo delavsko stranko je že bilo program našega narodnega in narodno-političnega dela.

Na konferenci, ki se je pa vršila 21. in 22. nov. 1909 v Ljubljani ob navzočnosti zastopnikov jugoslovanske, hrvatske, srbske in bosanske socialno dem. stranke kot aktivnih udeležencev ter zastopnikov češko-slovanske (dr. Šmeral), avstrijsko-nemške (dr. Renner, V. Adler) in italijanske soc. dem. stranke kot gostov so se razglasile resolucije, ki naj bodo programatični dokument, ki naj določa za celo vrsto let smer dela in razvoja socialno-demokratskih strank. Kot član komisije, ki je te resolucije preresetavala in končno redigirala, se živo spominjam markantnih besed, ki so takrat bile izgovorjene in ki so določile sledeče:

1. Avstro-ogrski Jugoslavi smatrajo za končni smoter svojega narodno-političnega stremljenja popolno združitev vseh Jugoslovancev ne glede na različnost imena, vere, pisave in dialektov ali jezikov;

2. Kot deli velikega enotnega naroda stremimo, da se konstituiramo kot enoten narod, ne glede na vse umetno napravljene državno-pravne in politične pregrade želeči skupno nacionalno — avtonomno kulturno življenje kot svobodna enota v popolnoma demokratični konfederaciji narodov.

3. K temu končnemu cilju nas vodi le neumorno delo in boj na podlagi obstoječih realnih političnih razmer in naprav sedanje dualistične Avstro-Ogrske, boj za popolno demokratizacijo vseh narodnih, državnih in političnih institucij. Zlasti je boj za splošno, enako in tajno volilno pravico v ogrski državni zbor, v hrvatski in bosensko-hercegovski sabor in v vse avstrijske deželne zbore odločilne važnosti. Iz tega razloga izjavlja konferenca, da je treba politični boj za koncentracijo vseh sil v tej smeri in v tem delokrožju, smatrati za najvažnejšo nalogo Jugoslovanskih socialno-demokratskih strank. —

To je bilo sprejeto na konferenci soglasno. Posebno zanimivo je bilo poročilo sodr. Juraja Demetroviča na ti konferenci, ki ga je končal približno s sledečimi besedami:

»Socializem, ki že danes veže ves jugoslov. proletarijat z vezjo gospodarskih interesov, bo zmagal. Socializem postaja

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6, 1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 30.—, za pol leta K 15.—, za četrt leta K 7-50, za mesec K 2-50. Za Nemčijo celo leto K 38-60, za ostalo tujino in Ameriko K 42.—. Posamezne številke po 10 vinarjev.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije za list so poštne proste.

Inserati: Enostopna petletna vrstica 30 vin.; pogojem prostor 50 vin.; razglasi in poslano vrstica po 60 vin.; večkratni objavi po dogovoru primeren popust.

nositelj naše narodne jugoslovanske misli na sploh, izven njega ni prave rešitve našega narodnega vprašanja, niti jugoslovanskega problema na sploh niti onega cele Avstro-Ogrske. (Glej Naši Zapiski, leto X., št. 7—8).

Zakaj navajam to? Ne zdi se mi prav, da ne bi pribili, da smo mi slovenski in jugoslovanski socialni demokratje jasno začrtali pot že davno.

Za nas jugoslovanske socialne demokrate je majska izjava jugoslovanskega kluba v dunajskem drž. zboru dokaz, da gredo tudi v tem zboru zastopane jugoslovanske politične stranke po poti, ki jo je začrtala naša tivolska konferenca l. 1909.

Prijatelj Abditus piše v sobotnem članku dalje: »Kadar bomo svobodni in samostojni, bomo še-le mogli misliti na potrebne zveze z drugimi — na mednarodnost«.

V Naših Zapiskih je svoj čas (I. letnik str. 184) pisal Pavel Mihalek o Karlu Marksu in njegovih delih. In tam stoje ti-le preresnični stavki:

»Delavec mora torej gojiti razredno zavest. Razločevati mora le med zatiralci in zatiranci. Za modernega delavca danes ni nič drugega! Gojiti narodno sovraštvo, se pravi, biti slepo orodje v rokah kapitalista... Priporitev politične moči je glavno stremljenje mednarodnega proletariata«.

Jugoslovanska socialna demokratična stranka je po svojem bivstvu in po svoji zgodovini delavska stranka. Grabljevič, Brozovič, Železnikar, Drofenik — tisti prvi možje, ki so slovenskemu delavcu pripovedovali o socializmu in socialni demokraciji — so bili proletarci, ki so socializem le čuvstveno razumeli; kot člani delavskega razreda so občutili vso mizerijo in so se podali na delo, ki jim ni obetalo drugega kot zasmeh in zaničevanje tako od javnosti kot od delavcev samih. Šli so v Zagorje, v Idrijo — med železničarje in tovarniške delavce. Ustvarili so početke politične stranke in strokovne organizacije. Govorili so slovensko slovenskim delavcem ter jih organizirali glavno proti nemškemu kapitalu in kapitalistu; — preganjali pa so jih slovenski ljudje, župani, župniki in časniki.

Danes ko gledamo na delo, ki so ga naši predhodniki vršili pred 30—40 leti, seve marsikdo pomilovalno skomigne z rameni, češ takrat... Da, takrat se je zasedalo seme socializma, to se pravi: možje so spoznali potrebe po organizaciji delavstva v naših krajih in delali so, da vzbudijo v temi in nazadnjaštvu se nahajajoče slovenske trpine. Delali so roko v roki z nemškimi sodruzi — slovenska javnost, slovenski inteligent, je imel za nje le posmeh. Slovenski trgovec, slovenski advokat in notar, slovenski duhovnik je imel z nemškimi kolegi skupne stanovske organizacije (zbornice, komore), ali da naj bi slovenski delavec bil združen z nemškim in italijanskim delavcem — tega ne!

Razmere in potrebe časa so povzročile, dragi prijatelj Abditus, da so morali naši delavci biti mednarodno organizirani že zategadelj, da so dosegli saj nekaj materialne in osebne svobode od delodajalcev.

Res je, da so se od tedaj razmere predrugačile. Naše organizacije so rasle, delokrog stranke se je razširil — kako si je za-

risala pot, dokaz jugoslovanska konferenca leta 1909 . . . Napačna tedaj je trditev, da smo prezrli, da je naša slovenska natura drugačna kot nemška itd., in da se za to socializem ni pri nas uveljavil . . . Naš socializem je rasel z nami, z razvojem naše industrije in z inteligenco slovenskega delavca.

Pa o tem prihodnjič.

Verus.

Avstrijski državni dolg.

Včeraj je nadaljeval proračunski odsek svoja posvetovanja o poročilu kontrolne komisije za državne dolge. V zbornici so že ostro napadali to nadzorovalno komisijo, ker je bila slepo orodje v Stürgkhovih rokah in je utrjevala njegov režim. Ko bi bila izpolnjevala komisija svojo nalogo, tedaj ne bi bil mogel grof Stürgkh tako dolgo gospodariti. Govorniki različnih strank so naglašali, da ni bila upravičena kontrolna komisija podpisati dolge, ki nimajo značaja visečih dolgov. Komisija je priznala sama, da je dvomila o zakonitosti svojega postopanja, a da ni mogla vsled sile vojnih razmer ravnati drugače. Proračunski odsek je takrat sklenil, da zahteva namesto poročila, namenjenega parlamentu, poročilo, ki ga dobi cesar, da izdela na podlagi tega poročila svoje predloge. Tej zahtevi so ugodili in poročevalec poslanec Kraft je izdelal dodatno poročilo k svojemu junijskemu referatu. Po tem poročilu znaša avstrijski državni dolg po stanju z dne 25. maja 1917 v milijonih kronah:

Dolg pri avstro-ogrski banki	10.240.80
Za obresti	9.673.80
Šest vojnih posojil	23.152.95
Za obresti	1.273.40
Avstrijski konsorcij	6.184.00
Za obresti	262.80
Tuji konsorcij	2.572.45
Za obresti	128.62
Skupni dolg	42.134.00
Za obresti	1.760.80

Poslanec Kraft je razpravljal o poročilih, ki jih je dobil cesar. Finančna uprava je podražila premogokop, ne da bi imela za to ustavnega dovoljenja. O postopanju komisije je dejal poročevalec Kraft, da se je ta takoj ob začetku zavedala, da preti poplava z denarjem, če se preveč nateza kredit v bankovcih pri banki. Med Avstrijo in Ogrsko je bil sklenjen v juliju 1915 dogovor, da se najemajo posojila le pri avstro-ogrski banki, če ni mogoče dobiti kredita drugod. Izvemo torej o namenu, izdati bankovce, s katerim se uniči ves naš denarni ustroj, ki smo ga zgradili s težkim delom v 25 letih. Po dvakrat na leto se zadolži država pri avstro-ogrski banki za približno 1500 milijonov kron, torej odpade od tega na Avstrijo 954 milijonov. V začetku je plačevala država banki 1 odstotne obresti, sedaj plačuje polodstotne. Te obresti plačuje najbrže z izdajo novih bankovcev. Kakor je prijetna nizka obrestna mera za državo, tako pa škoduje kopičenje bankovcev narodnemu gospodarstvu. Na eni strani se venomer zmanjšuje naše blago, na drugi strani naraščajo zaloge bankovcev. Oboje pa vpliva na cene blaga in silno pospešuje druginjo. Končno je predlagal poročevalec Kraft, naj sklene državni zbor, da ne najema vlada nobenih posojil več pri avstro-ogrski banki, ki bi jih bilo treba pokrivati z novo izdajo bankovcev. Tozadevni sklepi z Ogrsko se morajo razveljaviti. Z davki in zakladnicami vojnih posojil na kratke obroke naj se pokrivajo stroški.

Politični pregled.

— Deklaracija jugoslovanskega kluba. V pregledu 17. zv. 15. VIII. 17. „Sozialistische Monatshefte“ piše Ludwig Quessel o jugoslovanski deklaraciji: „Jugoslovanska plemena Avstrije in Ogrske kličejo po ustanovitvi narodne države. V nasprotju s Čehi in Slovaki Jugoslavlani ne izrazijo želje, da se naj pre-

tvoji avstro-ogrski realna unija v narodno razčlenjeno zavezno državo, zastopajo marveč princip trializma. K Avstriji in Ogrski naj stopi kot tretja enakopravna država novo jugoslovansko državno telo iz ozemelj Istrije, Kranjske, Hrvaške, Slavonije, Dalmacije, Bosne in Hercegovine (mož je seveda izpustil jugoslovansko Štajersko, Koroško, Goriško in jugoslovanske dele Ogrske) Po številu prebivalstva bi obsegalo to državno telo, ki bi se naj stvorilo iz avstrijskega in ogrskega ozemlja, 5,5 milijonov Hrvatov in Srbov ter 1,3 milijonov Slovencev, ki teritorialno precej ločeno stanujejo od drugih narodov avstro-ogrške monarhije. Posebnost vseh političnih problemov v Avstro-Ogrski, da so vsa notranjepolitična vprašanja tudi vnanjepolitična, se nam očitno javlja v državnopravnem zavarovanju Jugoslovancov. Kajti takšni habsburški Veliki Srbiji z okoli 7 milijonov prebivalcev, v velikosti južne Nemčije in kraljestva Saškega, po kateri stremi jugoslovanski klub bi stala nasproti na Balkanu Mala Srbija v velikosti Bavarske z okoli 4 milijoni prebivalcev. Da bi pa zamogle trajno obstojati druga poleg druge dve samostojni srbski državi, ki bi združene mogle nastopati kot velevlad za južnoevropske razmere, je pač komaj verjetno spričo močnega vsehrbskega gibanja, ki po vojni gotovo ne preneha. Brezdvomno si je bil jugoslovanski klub svest v trenutku, ko je formuliral svoj delovni program, da njegovo državnopravno zavarovanje ni samo notranjepolitična deklaracija, ampak da je tudi vojni dokument, ki ga hoče najbrže uveljaviti pri mirovni pogajanjih.

— Iz jugoslovanskega kluba. Jugoslovanski klub je imel včeraj pod predsedstvom poslanca dr. Korošca sejo, na kateri se je razpravljalo o vladni izjavi v plenarni seji državnega zbora. Sklenilo se je, da stopi klub nasproti vladi v najstrožjo opozicijo.

— V poljskem klubu se je včeraj ponovila volitev klubovega načelnika. Poslanec dr. Lazarski je dobil 25 glasov, poslanec dr. Daszynski 10 in dr. Leo 1 glas. Dr. Lazarski je izjavil, da izvolitve ne more sprejeti, da pa bo začasno vodil posle poljskega kluba, dokler ne bo izvoljen definitivni predsednik. Poslanec dr. Diamand je zahteval, naj se poljski klub pretvori v zvezo strank. O tej zahtevi se je vršila dolgotrajna debata.

— Položaj v Rusiji. »Ruskaja Volja« poroča, da je ruski vnanji minister Tereščenko poslanikom ententnih držav, ki so pri začasni vladi povprašali glede sestave izključno socialističnega ministrstva z udeležbo boljševikov, dal zagotovilo, da ni nobenega povoda za vznemirjenje, ker vlada načelno vztraja pri nameri, da se sestavi koalicijski kabinet. »Dien« poroča, da je delavski in vojaški svet sprejel resolucijo, ki zahteva, naj revolucionarna demokracija prevzame vso oblast.

— Černov proti Kerjenskemu. Agencija Radio poroča iz Petrograda: Bivši minister Černov, ki je prevzel vodstvo maksimalističnih elementov, ne prikriva več svoje namere, da strmoglavi Kerjenskega, čim bo mogoče, sestaviti vlado, ki bo zgolj predstavljala moči delavskih slojev.

Državni zbor.

Dunaj, 25. septembra.

Prenovljeno Seidlerjevo ministrstvo se je danes predstavilo zbornici poslancev s programom, ki bi nekako za sto let zadostoval. Najde se v tem programu vse, kar je dobro in drago, in obdarovani so vsi sloji prebivalstva. Človek bi mislil, da je ministrski predsednik zbral vse predloge, ki so jih vložili poslanci v zadnjih desetih letih. Od izrabe vodnih sil do umetnega gnoja ne manjka nič in z veliko samozvestjo je dr. pl. Seidler svoj ogromni program karakteriziral po svojih izvajanjih o vrednosti izrabe vodnih sil rekoč: Avstrija bi mogla ostati pravi raj!

O pogojih tega bodočega raja, o možnosti eksistence te države je spregovoril ministrski predsednik koncem svojega govora, ko

je izjavil, da bo v ustavnem odseku predložil vodilna načela, ki vsebujejo med drugim ustanovitve nacionalnih okrožij v okviru dosedanjih kronovinskih mej. O najvažnejšem vprašanju, o miru, je ponovil kot program nove vlade znano izjavo ministra vnanjih zadev. Agrarci so vladni program ob ugajajočih jim odstavkih pozdravljali z živahnim pritrditvijo. Končno je aplavdiral, kakor vsaki vladi, le nemški „Nationalverband“, kar pa jih seveda ne bo oviralo, da bodo gospodje že jutri drugače govorili.

Pri uvodnem govoru vlade je prišlo do čudnega dogodka. Zaradi veleizdaje obsojen, pomiloščeni narodno socialni poslanec Burival je prišel v zbornico, čeravno je predsednik početkoma zasedanja izjavil, da je njegov mandat ugasnil zaradi obsodbe. On in njegova stranka pa stoji ne stališču, da je kot član permanentnega odseka za socialno zavarovanje vključ odgoditvi parlamenta ostal imun in da je torej njegova obsodba bila nezakonita ne glede na to, da vsled znane § 14 naredbe ni prišel pred redno sodišče, ampak je bil obsodjen od vojaškega sodišča. Seja se je morala prekiniti, ker se je Burival branil, zapustiti dvorano, čeravno ga je predsednik opozoril, da s tem zakrivi hudodelstvo kalenje javnega miru.

K besedi se je oglašil potem ministrski predsednik dr. pl. Seidler, ki je najprej predstavil zbornici svoj novi kabinet in razvijal nato svoj program. (Njegov govor priobčimo jutri).

Presednik dr. Groß odpravlja sejo ob 11. dopoldne. V svojem govoru se spominja najprej važnih dogodkov na bojiščih, umrlih poslancev in naznanja, da se poslanci Candussi, Dürrich, dr. Gregorin, dr. Masaryk in dr. Pittacco niso odzvali njegovemu pozivu, da pridejo v zbornico in niso zato več člani zbornice. Zaradi nadomestne volitve se ukrene vse potrebno. Za posla Pongratza in Biankinija se zahteva izročitev sodišču. Vlada je vložila predloge glede oskrbne vzgoje, mladinskega kazenskega sodišča, glede porabe prebitkov sirotinskih blagajn in glede izbisa obsodb. Finančno ministrstvo predlaga finančni zakon za l. 1917/18, proračunski provizorij za čas od 1. novembra 1917 do 30. aprila 1918 in centralni računski zaključek za l. 1914/15.

Ko se je odpravila zadeva poslanca Burivala, je poročal dr. Ofner, kot poročevalec justičnega odseka, o sklepih gosposke zbornice in predlaga, da se odklonijo vse izpremembe, ki jih je sklenila gosposka zbornica na sklepih poslanske zbornice. — Justični minister dr. Schauer pravi, da želi vlada da se sklenejo oni zakoni in jih bo po svoji moči podpirala. Drugi del zakonitih prehodnih določb glede še ne pravomočnih obsodb ob času cesarjevega razglašja, je postal brezpredmeten, ker je v spornem vprašanju že razsodilo najvišje sodišče.

Posl. sodr. Seitz: Zahtevali bomo akte in odloke.

Justični minister: Tukaj so.

Seitz: Vsi odloki?

Justični minister: Samo dva smo izdali.

Seitz: Samo dva sta izšla?

Justični minister: Da.

Seitz: Ali to lahko izjavite?

Justični minister: Gotovo! Tukaj sta.

Justični minister izjavlja, da se bosta obe zbornici najljubše zedinili pri tretjem zakonskem načrtu, ker ni v glavnem nobenih bistvenih nasprotstev. Težji bo sporazum pri prvem zakonu. Veljavnosti cesarske odredbe ne more presoditi sodnik z ozirom na njene notranje potrebe. (Gre za izjemna in porotna sodišča. Op. ur.)

Seitz: Ali to lahko presodi, če nasprotuje odredba državnim osnovnim zakonom.

Justični minister: To pač lahko presodi, ali zakon ne razločuje nič! Držim se na trajno prakso najvišjega sodnega dvora. Pripeljalo bi do največjih težav, če bi naknadno proglasili na tisoče razsodb izjemnih sodišč za neveljavne. (Medklici: Po smrti pomiloščate ljudi! Nemir. Medklici postajajo pogostejši. Hrup. Nekdo zakliče: Galgenminister. (Minister vislic, op. ur.)

Justični minister: To je vendar komično. (Viharni medklici.)

Justični minister: Dovolite, da to razjasnim. Nisem hotel podati izjave o vsebini vaših izjav in o povodu vaših medklicev, temveč o tem, ker me imenujete »Galgemminister«. To se mi je zdelo komično.

Posl. sodr. Seliger: Vi ste bili desna roka Hohenburgerja.

Justični minister: Oprostite, jaz vendar nisem bil zakonodajalni sekcijiški šef za kazenske stvari.

Seitz: Drugega namena ni, kakor da se ščiti Hohenburgerja. (Živahni medklici.)

Justični minister: Izjemna sodišča so izrekla 4764 obsodb, od teh je bilo 7. julija 4653 obsodb pravomočnih, 111 še ne. Od teh 111 obsodb bi jih ostalo 88 veljavnih, 4741 obsodb ostane nedotaknjenih in je njih veljavnost brezdvomna, ker je bilo določeno sodišče z odredbo po § 14. Dve kazenski zadevi sta končali z oprostitveno razsodbo, 21 kazenskih stvari je treba iznova obravnavati, med temi 12 zaradi umora, 4 zaradi zlorabe uradne oblasti, tri zaradi tatvine, goljufije in ropu in ena zaradi hujškanja in razžaljenja po časopisu. Pri vseh teh stvareh ni mogoče uporabiti člena IV. in mislim, da ne pritrdi gosposka zbornica sklepu poslanske zbornice, da se razveljavi teh 21 obsodb. Posledice spora med obema zbornicama...

Seitz: Saj je le spor med vami in poslansko zbornico. (Medklici.)

Justični minister: ... bi bile prav resne. Kakor hitro se sklone namreč zakon o sestavi porotnikov, lahko izpustimo 440 oseb, ki so doslej v preiskovalnem zaporu, če polože kavcijo. Če pa se ne sklone zakona, bodo čakali obtoženci do 1. januarja 1918 na razpravo, ali pa še dlje, ker so sodišča preobložena.

Posl. Seitz predlaga konec debate in izjavi, da govori gotovo v zmislu pretežne večine poslanske zbornice, če reče, da že davno ovrženi vzroki justičnega ministra, ki jih je danes zopet ponavljal, niso vredni odgovora. Glavni govorniki se odrečejo besedi in govori le še prav na kratko poročevalec dr. Omer. Pri glasovanju se zopet obnove sklepi poslanske zbornice z dne 14. julija 1917 na podlagi predlogov odseka.

Predlog posl. Czajkowskega, da se smeta udeleževati poslanca Markow in Kurylowicz sej poslanske zbornice, se odkaze imunitetnemu odseku. Predsednik predlaga, da se dovoli imunitetnemu odseku 14 dnevni rok, da poroča o tem in tudi o mandatih onih poslancev, ki so izgubili mandate vsled obsodb. Predlog se sprejme. Predsednik predlaga, naj bo prihodnja seja jutri ob 11. dopoldne z dnevnim redom: Prvo čitanje finančne predloge, nadaljevanje današnjega dnevnega reda. — Nato se seja zaključuje.

Poslanec Gostinčar vprašuje glede dovolitve draginskih doklad cestnim delavcem in profesionistom državnih železnic; posl. dr. Ravnihar glede izdaje razsodb najvišjega sodišča v slovenščini.

Predloge vlože: Posl. Lazocki za ustanovitev trajne kontrolne komisije iz članov obeh zbornic, ki naj nadzira vojnogospodarske organizacije in centrale. Einspinner glede izpremembe nastanitvenega zakona.

Dunaj, 26. septembra.

Na današnji seji je predložil finančni minister baron Wimmer finančni zakon z državnim proračunom za upravno leto 1917—18 ki pričinja 1. julija 1917. Proračun se ozira v izdatkih in prejemkih na vse izredne vojne razmere in je sestavljen z vidika, da bodo trajale te razmere še vse upravno leto. Skupni državni izdatki so proračunjeni na 22.169 milijonov, in sicer je 5.360 milijonov rednih izdatkov, 16.809 milijonov izrednih.

Iz obširnega poročila posnemamo še to, da so znašali vojni izdatki v prvih treh

letih vojne 27,293 milijonov in sicer: 1. vojno leto 6.327 milijonov, drugo leto 9.513 in tretje 11.453 milijonov. Za 4. vojno leto bomo potrebovali 12.000 milijonov. 30. junija 1917 so znašali dolgovi, nastali iz vseh vojnokreditnih operacij, 41.257 milijonov.

Med izrednimi vojnimi izdatki so tudi sledeči: za vojne poškodovance in begunce 338 milijonov, vzdrževalnine 3.432 milijonov, splošne vojne pomožne odredbe, zlasti prehranitev ubožnih slojev 235 milijonov, za draginske doklade drž. nastavljenecem, duhovnikom in delavcem 572 milijonov, za obnovitev vojnega ozemlja 232 milijonov.

Dnevne beležke.

— Pollakov delavec C. Št. pred pritožbeno komisijo II. V ponedeljek je bila pred pritožbeno komisijo II. v Ljubljani o pritožbi delavca C. Št. iz ljubljanske Pollakove tovarne zaradi zvišanja plače, poboljšanja hrane, gregleda dohodkov za časa bolezni in eventualnega odpusta iz službenega razmerja. Ker se ni mogel doseči sporazum mirnim potom, je razsodila pritožbena komisija takole: 1.) Akordni mezdni stavki se morajo urediti tako, da znaša mezda pri primerni storitvi srednje kvalificiranega delavca za 10 urno delo vsaj 36 K na teden. Čezurno (to je delo čez 10 ur na dan) in nedeljsko delo se mora nagraditi z 25% več. Te dve odločbi veljate že za tekočo delavno periodo. Pri nakazanju dela naj se pazi na to, da se delo z večjim zaslužkom z delom z manjšim zaslužkom menjava. Utemeljitev: Dosedanja mezda, ki znaša — kot dokazano — včasih tudi samo 18—19 K na teden in katera ne odgovarja današnjim življskim razmeram, je premajhna, čezurno in nedeljsko delo se mora v smislu § 1 izvr. r. ces. odr. z dne 18. 3. 1917 drž. zak. 122 posebej nagraditi. 2. Zahteva se odkloni. Utemeljitev: Dognalo se je brez ugovora, da odgovarja hrana v vsakem oziru plačani ceni, da je delavcem dovoljeno pregledovati gospodarjenje z živili in da skrbi vodstvo tovarne kolikor je pri današnjih razmerah le mogoče zato, da dobe delavci za nizko ceno zadostno hrano. 3. Pritožbi se ugoditi; pritožniku se mora plačati od tretjega dne, kar je obolel, najdlje za en teden toliko, kolikor odgovarja povprečnemu dnevnemu zaslužku zadnjih štirih tednov. Delodajalec sme za čas obolenja odtrgati le, kar znaša dejanski prispevek za vso zavarovalnico (bolniško blagajno). Utemeljitev: Ugoditi se mora na podlagi kompromisa sklenjenega dne 23. 1. 1917 v trgovskem ministertvu med zastopniki industrije in obrtniškimi organizacijami in med zastopniki delojemalcev kateremu je pristopila tudi tvrdka Karl Pollak. 4. Zahteva se odkloni. Utemeljitev: Službeno razmerje se sme razveljaviti v sporazumu obeh strank le s privoljenjem vojaškega vodje, drugič pa ni v smislu § 5 ces. naredb. z dne 18. 3. 1917 (drž. zak. 122), oziroma § 5 k temu spadajočega izvrš. r. niti postavne niti drugače tehtnega povoda, da se razveljavi službeno razmerje. Ljubljana, dne 24. 9. 1917.

— Drja. Kreka prosimo za pojasnilo. Nedavno je »Slovenec« priobčil vest iz dalmatinskega »Jedinstva« ki trdi, da je dr. I. E. Krek na nekem zborovanju v Dalmaciji nazival postopanje dalmatinskih socialistov »infamno itd.« češ da kot socialisti napadajo zvezo zadrug »Zadružni Savez«. Obrnili smo se v Dalmacijo, da izvemo, kaj in kako. So drugi so nam pisali, da so poročila v zagrebški »Slobodi« resnična. Prosimo g. drja. I. E. Kreka, da te svoje napade bližje pojasni. Nam je to zelo neljubo — ali morali bomo tako počenje po zaslugi presoditi, ako ne bo pojasnila.

— Stanje ljudskega šolstva na Kranjskem l. 1916. Meščanskih šol je — dvojje, ena z nemškim učnim jezikom (Krško) ena s slovenskim (Postojna). — Ljudskih šol je 431 — enorazrednih je 172, dvorazrednih 121, triirazrednih 48, štirirazrednih 47, petrazrednih 23, šestrazrednih 14, osemrazrednih — 6 Šol za silo je 20, ekskurendnih 16, mešanih je dvojje 392 šol je slovenskih, 30 nemških, 8 utrakvističnih in 1 italijanska (za begunce).

— Vojna zveza kranjskih konsumnih društev in konsumnih zavodov r. z. z o. z. je vpisana z dnem 12. sept. v zadržni register. Uradni list z dne 22. sept. je prinesel tozadevni razglas. Po tem razglasu je »zadruga občekoristna, in je njeno delovanje določeno še eno leto po sklepu miru z evropskimi državami. Predmet podjetja je: Z ene strani obče prejemanje vseh državno oskrbovanih ali potom javne oskrbe pridobljenih živil in blaga, preskrbovanje ostalih potrebnih živil in gospodinskih predmetov potom prostega nakupa ali pridelovanja, z druge strani organizacija enakomerne razdelitve prejetega ali pridobljenega blaga na priklopljena gospodinjstva.« — Vojna zveza začne delovati koj, ko dobi vse izpolnjene matične pole.

— Vojne kuhinje. Pišejo nam: »Slovenec« poroča, da so vojne kuhinje v Gradcu propadle. Seveda se to lahko različno razlaga. Vest bo pa naše kroge še bolj preplašila in našo »nameravano« zopet potisnila v ozadje. V Ljubljani se za vojno kuhinjo načeloma ne pehamo, zadovoljili bi se z gostilnami — če bi zmogli cene! »Privat« staneta najmanj 5 K obed in večerja — kje je potem denar za zajutrak, stanovanje, perilo in nebroj drugih potrebščin? In koliko plačujejo tvrdke srednjeslojskemu osebju — pač ni treba razlagati. Želimo si kuhinje, to je, ker — razumete vendar! — plačati ne zmoremo! In vi hočete, da delamo v prid — človeške družbe... — K.

— Drugi koncert komorne pevke gospe Gertrude Foersti, slavljenе sopranistinja dunajske dvorne opere, se vrši v Ljubljani v četrtek 27. septembra ob 7/29. zvečer v deželnem gledališču. Velikanski umetniški uspeh prvega koncerta jamči za sijajni uspeh drugega. Na klavirju virtuoziinja gdčna. Lissy Hammerl, ki je ob svojem prvem nastopu v Ljubljani žela burno odobravanje. Popolnoma nov spored! Predprodaja vstopnic jutri v sredo in v četrtek od 4. popoldne do 9. zvečer pri blagajni deželnega gledališča.

— Petrol. Iz delavskih krogov nam pišejo: Proti koncu septembra smo. Tema je že ob 7. zvečer. Razsvetljave pa ni — petroleja ni — sveč ni! Šole so že priče; starši, ki pridejo zvečer od dela domov, bi radi saj videli, če so otroci natoge napisali in kako so to napravili. Tudi moramo kuhati, perilo poiskati, marsikaj zakrpati. Kako —? Vse v temi. V kolikor smo poučeni, bi moral za september biti razdan petrolej. Kje je? Pozivljamo mestni magistrat, da takoj razdeli septembersko kvoto. Razdeli naj pa tudi tako, da iz Tržaške ceste ne bomo hodili na Zaloško ali Karlovsko. Vsak okraj naj dobi blago v razdelitev.

— Iz Zagreba. V zagrebškem mestnem aprovizijskem odboru so sodr. Cimermančič (ravnatelj kons. društva »Napred«), Gejza Brundjak (predsednik splošne delavske zveze) in V. Korač (urednik »Slobode«). — Ban je v deželni gospodarski svet (zemaljsko opskrbno povjerenstvo) imenoval sodruga V. Korača. — Konsumno društvo »Napred« lepo napreduje. — Znana dobrodelna organizacija, pod imenom »Prehrana«, ki jo je soc. »Sloboda« v več člankih opravičeno prekritizirala, se vsled te kritike reorganizira, kar je beležiti kot lep uspeh socialistične kritike.

Listnica uredništva.

Kopal, Jes. — Vse to, kar bi radi zvedeli, najdete v knjižici »Die Lohn- und Bescherdekommisionen«, ki jo je izdalo strankino založništvo »Wiener Volksbuchhandlung Ignac Brendt et Co«, Wien VI, Gumpendorferstr. 18. Stane 80 vin. —

Franc Z, Feldpost 401. — Na to je težak odgovor. Berite »Naprej« prav pazljivo. V 10 do 14. dneh bode precej na jasnem.

— 101 — 5. Kr. — Tudi na to mislimo. Mi vemo, da je našim ljudem potrebna lepa knjiga, ali ne gre tako, kot bi si mislil. Edino sredstvo je: širite »Naprej«, da bo imel mnogo odjemalcev, potem se bo moglo takim željam, kot je Vaša, ustreči. Pozdrav! —

Srečko. — Hvala! Priobčimo.

Agitirajte za »Naprej!« Pošiljajte ga vojakom!

Aprovizacija.

Krušne komisije za Ljubljano in Spodnjo Šiško bodo uradovale v četrtek popoldne od 2. do pol 6. ure ter v petek in soboto od 8. do 1. ure popoldne. Izdajale se bodo sledeče izkaznice: 1. V četrtek, dne 27. septembra od 2. do pol 6. ure popoldne izkaznice za maščobo. 2. V petek, dne 28. septembra od 8. do 1. ure popoldne izkaznice za petrolej. 3. V soboto, dne 29. septembra od 8. do 1. ure popoldne izkaznice za kruh in sladkor.

Krušne komisije za občine Vič, Moste in Zg. Šiško bodo uradovale in sicer: za občino Vič v petek in soboto in za občino Moste ter Zgornjo Šiško le v soboto. Izdajale se bodo le krušne in sladkorne izkaznice. Občina Vič, Zgornja Šiška in Moste ne dode novih izkaznic za maščobo ter petrolej, ker se te izkaznice izdajajo le za mesto Ljubljano in Spodnja Šiška.

Čebula. Stranke, stanujoče v devetem okraju, dode čebulo v aprovizacijskem skladišču na Dunajski cesti v petek, dne 28. t. m. popoldne na nove rodbinske izkaznice. Čebulo prično deliti ob 2. Vsaka oseba dobi 1 kilogram. Kilogram stane K 1.80.

Krompir. Strankam, ki se zglašujejo v aprovizacijskem uradu na Poljanski cesti št. 13 zaradi krompirja, bodisi da imajo nakazila za premalo oseb, bodisi da od krušnih komisij sploh niso dobile nakazil, naznanjamo, da odpade zglaševanje v četrtek, dne 27. t. m. in v petek 28. t. m., ker bodo imele ta dva dneva tozadevne izpiske krušne komisije. Stranke drugega okraja, ki bi se morale zglaševati v četrtek, naj se zglase v soboto 29. t. m., stranke tretjega okraja, ki bi se morale zglaševati v petek, naj se zglase v ponedeljek 1. oktobra.

Meso na rumene izkaznice B. bo razdeljevala mestna aprovizacija v četrtek 27. t. m. popoldne v cerkvi sv. Jožefa meso po tem redu: Od 2 do pol 3 št. 1 do 200, od pol 3 do 3 št. 200 do 400, od 3 do pol 4 št. 400 do 600, od pol 4 do 4 št. 600 do 800, od 4 do pol 5 št. 800 do 1000, od pol 5 do 5 št. 1000 do 1200, od 5 do pol 6 št. 1200 do 1400, od pol 6 do 6 št. 1400 do 1600, od 6 do pol 7 št. 1600 do konca. Ena oseba dobi en četrt, dve osebi pol kg, tri do štiri osebe tri četrt kg, pet do 6 oseb en kg, 7 do 8 oseb eden in en četrt kg, več oseb eden in pol kg. Kilogram stane 2 K. Prinesite seboj zanesljiv drobiž in držite se določenega reda. Otok pod deset let starih ne pošiljajte po meso.

Špeh na nova nakazila za mest za I. okraj. Stranke, stanujoče v prvem okraju, prejmejo špeh v petek, dne 28. t. m. na Poljanski cesti št. 15. Od 8 do pol 9 dopoldne pridejo na vrsto št. 1 do 150, od pol 9 do 9 št. 150 do 300, od 9 do pol 10 št. 300 do 450, od pol 10 do 10 št. 450 do 600, od 10 do pol 11 št. 600 do 750, od pol 11 do 11 št. 750 do 900, od 11 do pol 12 št. 900 do 1050, od pol 12 do 12 št. 1050 do konca. Stranke naj prinesejo s seboj nakazila za mast, ki jih je izdala mestna aprovizacija, in poleg teh mesečne maščobne izkaznice. Vsaka oseba dobi četrt kg. — Kilogram stane 9 K.

Nova nakazila za mast. Krušne komisije bodo oddajale v četrtek 27. t. m. popoldne od 2 do 5 ure stalna nakazila za mast, ki jih je izdala mestna aprovizacija, da omogoči z njimi lažje in sistematičnejše razdeljevanje maščobe. Mestna aprovizacija bo razdeljevala na ta nakazila odslej dalje redno maščobo. Tega razdeljevanja bo deležno vse prebivalstvo, noben sloj ne bo izvzet. Vsi okraji pridejo vedno v istem redu na vrsto. Razdelitev za vsak okraj bo vsakokrat pravočasno objavljena v časopisih.

Izkaznice za petrolej se bodo izdajale le pri krušnih komisijah. Kdor ne pride h krušni komisiji ne dobi izkaznice za petrolej, ker se pri magistratu ne bodo več izdajale. Samci dode izkaznico le, če spadajo med obrtnike.

Razno.

* **Povratek iz Rusije.** Uradno se poroča: Iz Rusije se brez omejitve števila lahko vrnejo v domovino: vse od početka vojne v deželi pridržane moške osebe v starosti pod 16 in nad 50 let, nadalje vse moške osebe v mejah omenjene starosti, če njihovo zdravstveno stanje odgovarja določenim pogojem za izmenjavo vojnih ujetnikov; končno vse ženske brez razlike starosti.

* **Pomanjkanje mesa v Berlinu.** Iz Berlina se poroča o živahnih pritožbah glede pomanjkanja mesa. Že prejšnji teden ni dobil Berlin določenega števila goveje živine; prebivalstvo je na svoje nakaznice dobilo le malo mesa. Sočivja je malo, a cene so izredno visoke; zlasti so drage gobe. Mestna uprava obeča, da bo v tekočem tednu za prebivalstvo več mesa na razpolago.

* **Promocija poslanca Rašina.** Mlad češki poslanec dr. Rašin, ki je — kakor dr. Kramar — vsled obsodbe zaradi veleizdaje izgubil doktorat, pozneje pa bil pomiloščen, pretečeno soboto na praški univerzi bil v tretjič promoviran za doktorja prava. Dr. Rašin je pri tej priliki v političnem govoru izvajal, da svojega akademičnega dostojanstva ni izgubil vsled lastne krivde, marveč vsled spoštovanja pravice, ki mora biti temelj države, in vsled borbe za pravice te kraljevine. „Mogotci tega sveta mislijo, da zamorejo z zapornim in preganjanjem, s pritiskom na časopise, da celo s smrtnimi obsodbami ubiti ideje naroda. Aranžirali so se tendenčni procesi in ker se oltar pravice ni mogel oskruniti, so napravili nove oltarje in poklicali nove svečnike, ki so vse odobraval. S pretnjo smrti so nas skušali prisiliti, da bi zatajili češko zgodovino, da bi izdali naš češki narod.“ — Češki listi poročajo, da je občinstvo Rašinova izvajanja pozdravilo z burnim odobravanjem.

* **Velik požar v Boryslawu.** V Boryslawu je velik požar vpepelil več kot sto hiš. Mnogo rodbin je brez strehe. Škoda se ceni na devet milijonov kron. Vojaštvo je pripomoglo, da se je požar omejil.

* **Car v nevtralni državi.** Ugledni italijanski list »Stampa« poroča iz Petrograda, da namerava ruska vlada rodbino bivšega carja odpraviti v kako nevtralno državo. Čim bodo nevtralci in zavezniki priznali republiko, bo vlada storila primerne korake, da carjeva rodbina zapusti Rusijo.

Zadnje vesti.

Pred velikimi dogodki.

Curih 25. septembra. Švicarskim listom se poroča od francoske meje, da se zadnji čas za angleško-francosko fronto vrši veliko prevažanje čet, iz česar se sklepa, da se bodo v bližnji prihodnosti vršili veliki dogodki.

Novi nemiri v Italiji.

Bern 25. septembra. Od nedelje je ves železniški in brzojavni promet z Milanom in Turinom zopet zaprt. Poročila iz Monze potrjujejo, da so bili v nedeljo v Turinu in Milanu revolucionarni nemiri. Iz Monze je odšlo vojaštvo v Milan in Turin — »Matin« poroča iz Rima: Skoro vsa gornjeitalijanska strokovna

društva so na podlagi vojnega stanja razpuščena. Vojaška sodišča so se nadomestila z vojnimi sodišči.

Nemški kancler o položaju.

Berlin 25. septembra. Državni kancler dr. Michaelis bo v četrtek v glavnem odboru rajhstaga podal pójasnila o političnem položaju.

Občno konsumno društvo v Idriji

registr. zadr. z om. zav.

Trgovina s specerijskim manu-fakturnim in konfekcijskim blagom, obuvali, opojnimi pijačami.

Pisarna v Idriji štev. 446.

Prodajalne:

Centralna v Idriji.

Podružnice:

Na Brusovšu in Podgorami v Idriji in v Spodnji Idriji.

Lastna posestva, valjni mlin.

Pristopnina znaša 2 K, delež 40 K.

„ASANOL“

(zakon. varovan)

Škatljica stane 1 krono.

ima presenetljiv uspeh pri pokončanju žoharjev, ščurkov, mravelj itd. Ena

„Piff-Paff“ (nadomestilo za podganjo smrt)

najboljše sredstvo za streljanje podgan in miši. 1 pušica stane K 1.50.

„St. Valentinov redilni prašek za prešiče“ je edino uspešno pri prebavi krme, zaradi tega izredno redi meso in tolašce. 1 zavoček stane 1 krono.

Dobi se vseh prodajalnih konsumnega društva za Ljubljano in okolico.

Najboljše nadomestilo za dragi in nezdrav ruski čaj in kavo nam daje novi iz domačih rastlin napravljeni aromatični, zdravi, okusni

naravni želiščni jedilni čaj

kot nadomestilo za škodljivo kavo in ruski čaj. Najboljša pijača za zajutrek z rumom, citrino, mleko ter Sida-medenim praškom ali Sida-limonadnim praškom in tudi brez vsakršnega dodatka. Kdor nemara postati nervozen, naj pije sam in daje posebno otrokom želiščni jedilni čaj. — 1 zavoček (zadošča za 14 dni) stane 50 vinarjev. Dobi se v

prodajalnicah Konsumnega društva za Ljubljano in okolico.

Mati.

Zanimiv roman iz delavskega življenja.

Spisal M. Gorki.

Cena izvodu je 4 K, po pošti 20 v več.

Dobiva se v knjigarnah in tudi potom uprave našega lista.

Splošno kreditno društvo

r. z. z o. z. v Ljubljani.

Hranilne vloge na knjižice in v tekočem računu se obrestujejo po 4 1/2 % od dne vloge do dne dviga. Na razpolago so domači hranilniki. Rentni davek plačuje zadruga sama.

Posojila se dajejo na hipoteke, zastavna pisma, osebni kredit, vrednostne listine (efekti), predujmi na lombard pod zelo ugodnimi pogoji.

Menice se eskomptujejo po razmerju bančne obrestne mere.

Telefon št. 120.

Cek-konto poštne hranilnice št. 45.156.